

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 416

**Współczesne problemy ekonomiczne.
Rozwój zrównoważony w wymiarze
globalnym i europejskim**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-561-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Bernadeta Baran: Idea zielonej gospodarki w UE a perspektywy rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce / The idea of green economy in the EU vs. perspectives of renewable energy development in Poland.....	9
Beata Będzik: Ważkość kapitału społecznego w kształtowaniu spójności społecznej / Validity of social capital in shaping social cohesion.....	17
Jan Borowiec: Wzrost gospodarczy a zmiany w spójności gospodarczej i społecznej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej / Economic growth vs. changes in the economic and social cohesion in Central and Eastern European countries.....	26
Jarosław Czaja: Euroizacja jako skutek spowolnienia integracji monetarnej w Unii Europejskiej / Euroization as an effect of slower monetary integration in the European Union.....	36
Mariusz Czupich: Spójność społeczna w wybranych krajach Unii Europejskiej / Social cohesion in selected countries of the European Union.....	44
Małgorzata Dziembała: Rozwój transgranicznych systemów innowacji w dobie globalizacji – przykład regionu Venlo-Niederrhein / Cross-border innovation systems development in a globalizing world – the Venlo-Niederrhein example.....	53
Joanna Jahn: Eksport wyrobów wysokiej techniki w Unii Europejskiej / Export of high tech in the European Union.....	65
Urszula Kalina-Prasznic: Reformy emerytalne a polityka spójności ekonomicznej / Pension reforms vs. cohesion policy.....	75
Maria Kola-Bezka: Zmiany pozycji konkurencyjnej regionów NUTS 3 w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 2000–2012 / Changes in the competitive position of nuts 3 regions in Central and Eastern Europe in 2000-2012.....	83
Agnieszka Kwarcińska: Międzynarodowe inicjatywy normatywne w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) jako wyraz działań na rzecz zrównoważonego rozwoju / International normative initiatives in corporate social responsibility (CSR) as a manifestation of actions for sustainable development.....	95
Dorota Michalak: Analiza skutków zmian klimatu i wynikających z nich działań adaptacyjnych podejmowanych przez Unię Europejską / Analysis of the impact of climate changes and resulting the reform adaptation measures taken by the European Union.....	104

Aleksandra Nacewska-Twardowska: Liberalizacja polityki handlowej UE a zmiany w handlu towarami / European Union trade liberalization and changes in goods trade	113
Jacek Pera: Ocena stabilności makroekonomicznej w gospodarkach unijnych w świetle procedury nierównowagi makroekonomicznej. Aspekt ryzyka zjawisk kryzysowych / Evaluation of macroeconomic stability in the economies of the EU in the light of the macroeconomic imbalance procedure. Risk aspect of the crisis phenomenon	123
Dariusz Perło: Inteligentne specjalizacje a rozwój zrównoważony / Smart specializations and sustainable development	136
Grażyna Rzeszotarska: Strategia „Europa 2020” – narzędzie realizacji koncepcji inteligentnego rozwoju w krajach UE / The Europe 2020 strategy – a tool to implement the concept of smart growth in the EU.....	145
Małgorzata Szczepaniak: Polityka fiskalna w czasie kryzysu gospodarczego w krajach Europy Środkowo-Wschodniej / Fiscal policy during the economic crisis in the countries of Central and Eastern Europe	153
Barbara Wieliczko: Zrównoważenie rolnictwa UE a WPR i strategia „Europa 2020” / Sustainability of agriculture in the EU vs. cap and “Europe 2020” strategy.....	164
Maria Zuba-Ciszewska: Wkład idei spółdzielczości wywodzącej się z socjalizmu zrzeszeniowego w koncepcję CSR / The contribution of the idea of cooperativeness descending from the association socialism into the concept of CSR	172

Wstęp

Współczesne otoczenie społeczno-ekonomiczne jest bardzo skomplikowane. Złożoność ta inspiruje ekonomistów do podejmowania wielokierunkowych badań, skupiających się na poszukiwaniu rozwiązań zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i praktycznym. Jednym z najważniejszych problemów ekonomicznych, które z punktu widzenia rozwoju i wzrostu społeczno-gospodarczego wymagają dogłębnych i szerokich eksploracji, jest zrównoważony rozwój.

W prezentowanym Państwu opracowaniu naukowym zatytułowanym „Rozwój zrównoważony w wymiarze globalnym i europejskim” podjęto próbę opisu i analiz kwestii związanych z szeroko pojętymi zagadnieniami rozwoju zrównoważonego w wymiarze globalnym i europejskim. Tematyka zawartych w publikacji tekstów jest zróżnicowana, odzwierciedla bowiem zarówno wieloaspektowość koncepcji rozwoju zrównoważonego, jak i różnorodność działań podejmowanych przez Unię Europejską i wspólnotę międzynarodową na rzecz wspierania takiego właśnie modelu rozwoju. Autorzy ujętych w niniejszej pracy artykułów naukowych dołożyli wielu starań, aby studium to odnosiło się do empirii i rzeczywistości współczesnej gospodarki. W efekcie tych dążeń powstało opracowanie charakteryzujące się wysokim poziomem merytorycznym oraz dużą aktualnością omawianej problematyki. Pozwala to mieć nadzieję, że zawarte w prezentowanej publikacji przekazy okażą się nie tylko pomocne w głębszym zrozumieniu rozwoju obecnego stanu współczesnej gospodarki, lecz także będą przyczynkiem do dalszych naukowych analiz, tym bardziej że wielogłos w sprawach tak aktualnych, jakie obejmują treści poruszone w artykułach, stanowi przegląd opinii wielu polskich środowisk uniwersyteckich.

Przekazując tę publikację do rąk Czytelników, mamy głębokie przekonanie, że zawarte w niej myśli i idee spotkają się z dużym zainteresowaniem pracowników naukowych, teoretyków, praktyków, studentów studiów ekonomicznych i innych kierunków. Chcielibyśmy także bardzo podziękować wszystkim Autorom za umieszczone w prezentowanym wydawnictwie teksty, ufając, że nasza współpraca będzie kontynuowana.

*Grażyna Wolska
Jan Borowiec
Bernadeta Baran*

Agnieszka Kwarcieńska

Uniwersytet Szczeciński

e-mail: agnieszka.kwarcienka@wzieu.pl

**MIĘDZYNARODOWE INICJATYWY NORMATYWNE
W ZAKRESIE SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI
BIZNESU (CSR) JAKO WYRAZ DZIAŁAŃ NA RZECZ
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

**INTERNATIONAL NORMATIVE INITIATIVES
IN CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR)
AS A MANIFESTATION OF ACTIONS
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

DOI: 10.15611/pn.2016.416.10

JEL Classification: A130

Streszczenie: Racja bytu koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) wydaje się być nieoceniona z punktu widzenia realizacji idei zrównoważonego rozwoju na poziomie różnych organizacji. Podstawowe założenia koncepcji CSR, opierające się na moralnym zobowiązaniu biznesu, współbrzmiają z głównymi przesłankami idei zrównoważonego rozwoju. Potwierdzenie współzależności między koncepcją CSR i ideą zrównoważonego rozwoju stanowią przede wszystkim międzynarodowe zapisy normatywne w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu. Regulacje te stanowią, rzecz by można, pewnego rodzaju drogowskaz oraz zbiór zasad postępowania, jakimi powinny wyróżniać się różne organizacje, włączające się dobrowolnie w realizację koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu i przyczyniające się tym samym do zrównoważonego rozwoju. Celem artykułu jest zaprezentowanie, analiza i ocena rozwiązań ujętych w podstawowych inicjatywach normatywnych, proponowanych przez organizacje międzynarodowe w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, oraz wykazanie, że wytyczne te stanowią ważny punkt odniesienia w realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, społeczna odpowiedzialność biznesu, inicjatywy międzynarodowe.

Summary: The rationale of the concept of corporate social responsibility seems to be invaluable for the realization of the idea of sustainable development at various organizations. Basic principles of CSR based on moral business commitment resonate with the main rationale of sustainable development. Confirmation of the relationship between CSR and the idea of sustainable development are primarily international normative provisions in the field of corporate social responsibility. These regulations constitute, so to speak, a kind of signpost

and a set of rules of conduct, which various organizations should stand out, incorporating a voluntary basis in the implementation of the concept of corporate social responsibility and thereby contributing to sustainable development. Basic principles of CSR based on the moral commitment of business are in line with the main rationale of sustainable development... The aim of this article is to present the analysis and evaluation of guidelines contained in the basic normative initiatives, proposed by international organizations in the field of corporate social responsibility and to demonstrate that these guidelines are an important reference point in the implementation of the concept of sustainable development.

Keywords: sustainable development, corporate social responsibility, international initiatives.

1. Wstęp

Sustainable development – zrównoważony rozwój, idea powstała jako wyraz troski o przyszłe pokolenia, staje się współcześnie wszechobecną rzeczywistością. To, co jeszcze w roku 1992 w trakcie Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro stanowiło jedynie zbiór ogólnych powinności dla narodów¹, obecnie znajduje spełnienie w faktycznych działaniach różnych podmiotów, w tym także przedsiębiorstw. Urzeczywistnianiu idei zrównoważonego rozwoju w wymiarze praktycznych działań przedsiębiorstw, a także innych organizacji, służy między innymi koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu (*Corporate Social Responsibility* – CSR). Koncepcja ta, przyjmująca w praktyce biznesowej wymiar strategiczny, jest na tyle ważna, że znajduje zainteresowanie różnych organizacji międzynarodowych, które podejmują próby formułowania uniwersalnych zasad dla jej sprawnego wdrażania. Zasady te wyznaczają główne obszary i kierunki aktywności podmiotów gospodarujących, które przyczyniają się do odpowiedzialnego prowadzenia biznesu, a tym samym także do realizacji idei zrównoważonego rozwoju.

Celem artykułu jest zaprezentowanie, analiza i ocena wytycznych ujętych w podstawowych inicjatywach normatywnych, zaproponowanych przez organizacje międzynarodowe w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, oraz wykazanie, że wytyczne te stanowią ważny punkt odniesienia w realizacji idei zrównoważonego rozwoju.

Analiza najbardziej znanych zapisów normatywnych i uwzględnionych w nich zasad dotyczących społecznej odpowiedzialności biznesu pozwoli określić współzależności tej koncepcji z ideą zrównoważonego rozwoju.

---

¹ Szerzej na temat reguł związanych z realizacją idei zrównoważonego rozwoju sformułowanych w trakcie Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w [Florczak 2011].

2. Definicyjne ujęcie społecznej odpowiedzialności biznesu w aspekcie zrównoważonego rozwoju

W literaturze przedmiotu koncepcja społecznej odpowiedzialności – CSR – nie jest jednoznacznie definiowana. Spotkać można zarówno określenia bardzo ogólne, jak i bardziej szczegółowe. Jednakże podstawowym elementem najczęściej w nich powtarzającym jest idea dobrowolności podejmowania działań społecznie odpowiedzialnych. Świadczą o tym chociażby próby definicyjne J. Klimka i K. Szczepańskiej. Według J. Klimka społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw to „koncepcja, dzięki której przedsiębiorstwa na etapie budowania strategii dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne i ochronę środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy” [Klimek 2014]. Z kolei K. Szczepańska określiła CSR jako koncepcję „dobrowolnego uwzględniania przez przedsiębiorstwa aspektów społecznych i ekologicznych podczas realizacji działań rynkowych oraz w kontaktach z interesariuszami” [Szczepańska 2011].

Sformułowane były dotychczas również określenia CSR, które skupiały się na podkreśleniu sensu odpowiedzialności podmiotów realizujących taką koncepcję. I tak G. Bartkowiak stwierdziła, że „odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw lub nieco szerzej odpowiedzialność społeczna biznesu polega nie tylko na przyniesieniu zysku akcjonariuszom (właścicielom), ale pojęcie to dotyczy oddziaływania decyzji biznesowych i wszelkich działań przedsiębiorstwa na wszystkie podmioty, mające z nimi do czynienia zarówno wewnątrz organizacji, jak i poza nią” [Bartkowiak 2011]. Podobnie V.M. Reyes zauważył, że odpowiedzialność biznesu to coś więcej niż przynoszenie zysku akcjonariuszom (właścicielom). Pojęcie to według niego „dotyczy sposobu, w jaki decyzje biznesowe i działania przedsiębiorstwa wpływają na wszystkie podmioty, które mają z nim do czynienia wewnątrz organizacji i poza nią” [Reyes 2005].

Z tych kilku zaprezentowanych definicji CSR wynika, że realizacja koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu wymaga od podmiotów ją realizujących, głównie przedsiębiorstw, przede wszystkim dobrowolnego przyjęcia bardzo szeroko rozumianej odpowiedzialności. Odpowiedzialność ta dotyczy wszelkiego rodzaju aktywności podejmowanej przez przedsiębiorstwa, zatem płaszczyzn i przekrojów odpowiedzialności jest bardzo wiele. Począwszy od odpowiedzialności za pracowników, poprzez odpowiedzialne produkowanie i dostarczanie towarów i usług, jak również odpowiedzialną współpracę z dostawcami i innymi podmiotami, aż po odpowiedzialność za stan środowiska naturalnego, w którym działalność jest realizowana. Dla uporządkowania kwestii odpowiedzialności podmiotów gospodujących bardzo często wskazuje się na jej dwa wymiary: wewnętrzny i zewnętrzny. W wymiarze wewnętrznym najczęściej uwzględnia się odpowiedzialność wobec właścicieli i pracowników, a w wymiarze zewnętrznym odpowiedzialność wobec klientów, dostawców, kooperantów, instytucji, społeczności lokalnej, jak również odpowiedzialność za stan środowiska naturalnego.

Niewątpliwie poszanowanie i uwzględnianie interesów tych wszystkich „grup odpowiedzialności”, zwanych najczęściej interesariuszami, jest zadaniem niezwykle trudnym i niejednokrotnie konfliktowym. Zapewne jednak próby uwzględniania wszystkich obszarów odpowiedzialności – ekonomicznego, etycznego, społecznego i ekologicznego – stanowią istotny wkład w realizację idei zrównoważonego rozwoju. Idea ta bowiem, w pierwotnej wersji sformułowana bardzo ogólnie², sprządza się współcześnie do interpretacji potrzeby równoważenia, w każdej działalności, trzech sfer: ekonomicznej, społecznej i środowiskowej. Zatem analizując podstawy pojęć społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zrównoważonego rozwoju, zauważyć można, że przedsiębiorstwa, przyjmując dobrowolne zobowiązanie moralne w postaci szeroko pojętej odpowiedzialności, czyli realizując strategię społecznej odpowiedzialności biznesu, przyczyniać się mogą w sposób bezpośredni i/lub pośredni do urzeczywistniania założeń idei zrównoważonego rozwoju³. Potwierdzeniem współzależności koncepcji CSR oraz idei zrównoważonego rozwoju są zapisy normatywne powstałe w ramach różnych inicjatyw międzynarodowych w odniesieniu do społecznej odpowiedzialności biznesu, uwzględniające przede wszystkim wytyczne dotyczące ogólnych zasad prowadzenia biznesu.

3. Normatywne ujęcie społecznej odpowiedzialności biznesu jako wyraz działań na rzecz zrównoważonego rozwoju

Zapisy normatywne w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu zaproponowane w ramach inicjatyw międzynarodowych wyznaczają podstawowe zasady postępowania dla realizacji wszechstronnej odpowiedzialności różnych organizacji, w tym również przedsiębiorstw. Wśród tych zapisów wyróżnić można zarówno bardzo ogólne wytyczne, takie jak: wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych *Guidelines for Multinational Enterprises*, zasady Okrągłego Stołu z Caux, zasady Global Compact, jak również normy i standardy o bardziej konkretnym, funkcjonalnym znaczeniu, stawiające konkretne wymagania wobec organizacji, a wśród nich Normę ISO 26000. Wartością fundamentalną we wszystkich zapisach pozostaje zawsze szeroko pojmowana odpowiedzialność oraz zasada dobrowolności.

We współcześnie przyjętych i obowiązujących zapisach normatywnych uwzględniających założenia koncepcji CSR na uwagę zasługują przede wszystkim

² W raporcie Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych pt. „Nasza wspólna przyszłość” (*Our Common Future*) z 1987 r., potocznie nazywanym raportem Brundtland, określono rozwój zrównoważony jako: „rozwój, który zaspokaja obecne potrzeby bez ograniczenia możliwości ich zaspokajania przez przyszłe pokolenia. W swej istocie oznacza taki proces zmian, w którym eksploatacja zasobów, kierunki inwestowania i postępu technicznego oraz zmiany instytucjonalne pozostają w harmonii i zachowują teraz i w przyszłości możliwość zaspokojenia ludzkich potrzeb i aspiracji” [Agenda 21].

³ W literaturze przedmiotu można również spotkać stwierdzenia, że „zrównoważony rozwój w przypadku przedsiębiorstw utożsamiany jest ze społeczną odpowiedzialnością biznesu (*Corporate Social Responsibility*)” [Kronenberg, Bergier (red.) 2010].

kim te najbardziej uniwersalne. W 1976 r. powstały wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych *Guidelines for Multinational Enterprises* [OECD 2011], które zawierają zbiór zasad odnoszących się do następujących kwestii funkcjonowania przedsiębiorstw: jawności informacji, praw człowieka, zatrudnienia i stosunków pracy, ochrony środowiska, zwalczania korupcji, ochrony interesów konsumenta, nauki i technologii, ochrony konkurencji, opodatkowania [OECD 2011]. Zbiór wytycznych oraz ich charakterystykę przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyka wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

Obszar wytycznych	Charakterystyka
Jawność informacji	przedsiębiorstwa powinny ujawniać dane o swej działalności
Prawa człowieka	przedsiębiorstwa powinny działać z poszanowaniem praw człowieka oraz poszukiwać sposobów zapobiegania i złagodzenia negatywnych skutków łamania praw człowieka
Zatrudnienie i stosunki pracy	wytyczne odnoszą się do wolności stowarzyszania się i prawa do negocjowania układów zbiorowych, skutecznego zniesienia pracy dzieci, wyeliminowania wszelkich form pracy wymuszonej lub przymusowej oraz zniesienia praktyk dyskryminacyjnych w sferze zatrudniania i działalności zawodowej
Ochrona środowiska	wytyczne podkreślają potrzebę ochrony środowiska i dbałości o rozwój zrównoważony w oparciu o krajowe i ponadnarodowe normy, cele i zasady
Zwalczanie korupcji	przedsiębiorstwa nie powinny proponować, wręczać ani domagać się łapówek lub innych nieuzasadnionych korzyści, pośrednio bądź bezpośrednio
Ochrona interesów konsumenta	wytyczne dotyczą kwestii marketingu i rzetelnej promocji produktów, informowania o nich, z drugiej strony natomiast samych produktów – jakości ich wykonania, zgodności z wszelkimi wymaganiami i normami
Nauka i technologia	przedsiębiorstwa powinny przede wszystkim wspierać rozwój nauki i technologii na terenie swojej działalności poprzez stosowanie takich technologii, które są zgodne z planami rozwojowymi danego państwa w tym zakresie
Ochrona konkurencji	przedsiębiorstwa powinny działać w zgodzie z zasadami ochrony konkurencji
Opodatkowanie	ważne jest, aby przedsiębiorstwa wносиły swój wkład w budowanie finansów publicznych państw goszczących poprzez terminowe płacenie swoich należności podatkowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Makuch 2011; OECD 2011].

Z charakterystyki wytycznych zawartych w tabeli 1 wyłania się obraz odpowiedzialnego przedsiębiorstwa, które niezależnie od tego, w jakim kraju prowadzi swoją działalność, funkcjonuje uczciwie, z poszanowaniem praw człowieka i uwzględnieniem interesów swoich interesariuszy, zwracając również uwagę na ochronę środowiska naturalnego, zatem przedsiębiorstwa dbającego o równowagę wymiaru ekonomicznego, społecznego i środowiskowego.

Kolejną próbą międzynarodowych uzgodnień w zakresie prowadzenia odpowiedzialnego biznesu była inicjatywa przedstawicieli świata biznesu, dzięki której w roku 1994 r. zostały opublikowane Zasady Okrągłego Stołu z Caux. Tworzą je ważne, aczkolwiek sformułowane w sposób ogólny i uniwersalny, zasady prowadzenia biznesu, takie jak:

- odpowiedzialność biznesu: od odpowiedzialności wobec akcjonariuszy ku odpowiedzialności wobec interesariuszy,
- ekonomiczne i społeczne oddziaływanie biznesu: ku innowacjom, sprawiedliwości i wspólnocie światowej,
- zachowanie biznesowe: wyjście poza literę prawa ku duchowi zaufania,
- poszanowanie dla reguł prawnych (równe warunki konkurencji, respektowanie prawa międzynarodowego i lokalnego),
- wsparcie wielostronnej wymiany handlowej,
- poszanowanie środowiska,
- unikanie działań sprzecznych z prawem (łapówkarstwa, prania brudnych pieniędzy) [Young 2005].

Przedstawione zasady mają charakter normatywny i choć stanowią zbiór pożądaných przez społeczeństwo i świat gospodarki wyznaczników funkcjonowania, nie obligują podmiotów biznesu do ich bezwzględnego zastosowania. Przedsiębiorcy mogą dobrowolnie stosować się do zasad ogólnych, przyjmując tym samym na siebie zobowiązanie odpowiedzialności wobec różnych interesariuszy, a tym samym realizując założenia idei zrównoważonego rozwoju.

Realizację koncepcji CSR pomagają urzeczywistniać również zasady przygotowane w roku 1999 przez Organizację Narodów Zjednoczonych z inicjatywy ówczesnego Sekretarza Generalnego ONZ Kofiego Annana i przedstawione w czasie Światowego Forum Ekonomicznego w Davos w postaci idei Global Compact [Bartkowiak 2011]. Idea ta stanowi swoisty apel do przedstawicieli świata biznesu zapisany w postaci dziesięciu zasad obejmujących następujące obszary: prawa człowieka, standardy pracy, ochrona środowiska naturalnego, przeciwdziałanie korupcji. W ramach realizacji zasad idei Global Compact biznes powinien:

- 1) wspierać i chronić uznane na forum międzynarodowym prawa człowieka,
- 2) upewniać się, że nie jest współwinny łamania praw człowieka,
- 3) wspierać wolność stowarzyszania oraz uznawać prawo do negocjacji układów zbiorowych,
- 4) starać się likwidować wszelkie formy pracy przymusowej lub obligatoryjnej,
- 5) działać na rzecz zniesienia pracy dzieci,
- 6) likwidować dyskryminację w zakresie zatrudniania i wykonywania pracy,
- 7) wspierać wszystkie profilaktyczne działania dotyczące ochrony środowiska,
- 8) podejmować działania propagujące większą odpowiedzialność za środowisko,
- 9) wspierać rozwój oraz rozpowszechnianie technologii przyjaznych dla środowiska,

10) działać przeciw wszelkim formom korupcji, włączając w to wymuszenia oraz łapówkarstwo [Kietliński, Reyes, Oleksyn 2005].

Mimo iż przyjęcie i przestrzeganie powyżej przedstawionych zasad idei Global Compact jest również dobrowolne, to warto podkreślić, że przynależność do Global Compact jest dla przedsiębiorstwa nobilitacją i poprzez wysokie wymagania także mobilizacją do etycznych i zgodnych z prawem działań.

Tabela 2. Kluczowe obszary i zagadnienia związane ze społeczną odpowiedzialnością według normy ISO 26000

Kluczowy obszar	Zagadnienia
Ład organizacyjny	-
Prawa człowieka	należyta staranność, sytuacje zagrożenia praw człowieka, unikanie współudziału, rozpatrywanie skarg, dyskryminacja i grupy szczególnie wrażliwe, prawa obywatelskie, osobiste i polityczne, prawa gospodarcze, fundamentalne zasady i prawa w pracy, praktyki z zakresu pracy;
Praktyki z zakresu pracy	zatrudnienie i stosunki pracy, warunki pracy i ochrona socjalna, dialog społeczny, bezpieczeństwo i higiena pracy, rozwój człowieka i szkolenia w miejscu pracy;
Środowisko	zapobieganie zanieczyszczeniom, zrównoważone wykorzystanie zasobów, łagodzenie skutków oraz adaptacja do zmian klimatu, ochrona środowiska, różnorodność biologiczna i przywracanie siedlisk przyrodniczych;
Uczciwe praktyki rynkowe	przeciwdziałanie korupcji, odpowiedzialne angażowanie się w działalność polityczną, uczciwa konkurencja, promowanie społecznej odpowiedzialności w łańcuchu wartości, poszanowanie praw własności;
Zagadnienia konsumenckie	uczciwy marketing, prawdziwe i obiektywne informacje oraz uczciwe praktyki dotyczące umów, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo konsumentów, zrównoważona konsumpcja, obsługa konsumenta, wsparcie oraz reklamacje i rozstrzyganie sporów, ochrona danych i prywatności konsumenta, dostęp do podstawowych usług, edukacja i świadomość;
Zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności lokalnej	zaangażowanie społeczne, edukacja i kultura, tworzenie miejsc pracy i rozwijanie umiejętności, rozwój i dostęp do technologii, tworzenie bogactwa i dochodu, zdrowie, inwestycje społeczne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [ISO 26000].

Obok wymienionych już zapisów dotyczących ogólnych reguł prowadzenia biznesu w sposób odpowiedzialny, zgodnie z zasadami koncepcji CSR, wskazać można jeszcze na inne, przygotowane z myślą o bardziej praktycznym ich zastosowaniu przez przedsiębiorstwa. Wśród nich warto przybliżyć wspomnianą już normę 26000 opracowaną przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO – *International Organization for Standardization*) dotyczącą społecznej odpowiedzialności (*Guidance on social responsibility*). Norma ta opublikowana została stosunkowo

niedawno, bo w 2010 r., i stanowi przykład próby normalizacji standardów odpowiedzialności społecznej. Nie podlega ona certyfikacji, ale jest zbiorem praktycznych wytycznych, które dotyczą następujących obszarów funkcjonowania organizacji:

- ładu organizacyjnego,
- praw człowieka,
- praktyki z zakresu pracy,
- środowiska,
- uczciwych praktyk rynkowych,
- zagadnień konsumenckich,
- zaangażowania społecznego i rozwoju społeczności lokalnej [ISO 26000].

W wymienionych obszarach norma wskazuje zagadnienia związane ze społeczną odpowiedzialnością, które przedstawiono w tabeli 2.

Na podstawie informacji zawartych w tabeli 2 można jednoznacznie zauważyć, że norma ISO 26000 obejmuje kompleksowo i niekiedy bardzo szczegółowo wymagania dotyczące działalności organizacji w ramach realizacji koncepcji CSR. Uwzględnione są w niej wytyczne dotyczące między innymi problemów pracowniczych, kooperantów, społeczności lokalnej, jak również środowiska naturalnego, czyli problemów pozostających w polu zainteresowania idei zrównoważonego rozwoju. Wydaje się zatem, że norma ta jest wskazanym i pożądanym dokumentem adresowanym do szerokiego grona organizacji, które chcą dobrowolnie przyjąć zobowiązanie moralne w postaci odpowiedzialności oraz włączyć się w równoważenie trzech wymiarów: ekonomicznego, społecznego i środowiskowego, czyli realizację idei zrównoważonego rozwoju.

4. Zakończenie

Reasumując, wszystkie zaprezentowane międzynarodowe inicjatywy normatywne w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu wpisują się w sposób bezpośredni lub pośredni w nurt idei zrównoważonego rozwoju. Proponowane dotychczas zasady CSR można ocenić pozytywnie, ponieważ dzięki nim łatwiejsze staje się zrozumienie sensu społecznej odpowiedzialności biznesu. Ponadto zapisy te umożliwiają sprawne wdrożenie koncepcji CSR. Ułatwiają zatem dążenia do świadomego przyjmowania przez nie odpowiedzialności i udziału w realizacji idei zrównoważonego rozwoju. Pożądane jest więc uwzględnianie koncepcji CSR przez przedsiębiorstwa na poziomie kształtowania strategii ich rozwoju.

Należy jednocześnie pamiętać, że przedstawiony zestaw wytycznych nie jest zbiorem kompletnym i zamkniętym. Zapisy te stale ewoluują i są doskonalone.

Literatura

- Agenda 21, http://www.agenda21.waw.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=8&Itemid=7 (28.02.2014).
- Bartkowiak G., 2011, *Spoleczna odpowiedzialność biznesu w aspekcie teoretycznym i empirycznym*, Difin, Warszawa.
- Florczak W., 2011, *W kierunku endogenicznego i zrównoważonego rozwoju – perspektywa makroekonomiczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- ISO 26000 *Spoleczna odpowiedzialność*, http://www.pkn.pl/sites/default/files/discovering_iso_26000.pdf (19.09.2014).
- Kietliński K., Reyes V.M., Oleksyn T., 2005, *Etyka w biznesie i zarządzaniu*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Klimek J., 2014, *Etyka biznesu. Teoretyczne założenia, praktyka zastosowań*, Difin, Warszawa.
- Kronenberg J., Bergier T. (red.), 2010, *Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce*, Fundacja Sendzimira, Kraków.
- Makuch Ł., 2011, *Normy i standardy społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR). Przewodnik po kluczowych standardach społecznej odpowiedzialności biznesu oraz relacjach i współzależnościach pomiędzy nimi zachodzących*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie, Warszawa.
- OECD, 2011, *Guidelines for Multinational Enterprises 2011 Edition*, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en> (20.11.2013).
- Reyes V.M., 2005, *Etyka biznesu – wybrane kwestie*, [w:] Kietliński K., Reyes V.M., Oleksyn T., *Etyka w biznesie i zarządzaniu*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Szczepańska K., 2011, *Zarządzanie jakością. W dążeniu do doskonałości*, C.H. Beck, Warszawa.
- Young S., 2005, *Etyczny kapitalizm. Jak na powrót połączyć prywatny interes z dobrem publicznym*, METAmorfoza, Wrocław.